

The Asia Foundation

*Jointly organized by “Engaging Stakeholders for Environmental Conservation” (ESEC)
Program of the Asia Foundation and Globe International NGO*

WORKSHOP FOR LOCAL ENVIRONMENTAL FILMMAKERS /March 05-06, 2012/

Documentation of Results

**Ulaanbaatar
2012**

CONTENT

1. General Concept	3
1.1 Purpose	3
1.2 Goal	3
1.3 Participants	3
1.4 Approach and Methodology.	3
2. Implementation	4
2.1 Time and Agenda	4
2.2 Speeches and Presentations.	4
2.3 Discussions during the workshop	5
3. Results and Follow-up	6
3.1 Results	6
3.2 Follow-Up.	6
4. Annex	
4.1 Agenda	7
4.2 List of Participants	8
4.3 Invitation	9
4.4 Poster	9
4.5 Kh.Naranjargal's power point presentation on documentary films' writing ...	10
4.6 Kh. Naranjargal's presentation on documentary films' types and plans	15
4.7 L. Ariun's power point presentation on Ecological part in public media	19
4.8 S.Byambaa's power point presentation on Best Technological choices for filmmakers	27

1. GENERAL CONCEPT

1.1 PURPOSE

The purpose of this two day workshop was to improve and build capacity for local environmental filmmakers and producers from the TAF (ESEC program) pilot sites (22 soums) in UB.

1.2 GOAL

The workshop is aimed at developing knowledge and skills of filmmakers and producers to effectively address environmental issues in Mongolia and build capacity for the local filmmakers in ESEC's pilot sites.

1.3 PARTICIPANTS

The participants were invited from 5 aimags including: Darkhan-uul; Selenge; Khuvsgul; Bulgan and Govi-altai aimags. The selection of the participants was based on their year of experience in their region and positions. Producers, operators, and volunteer filmmakers are were preferable. A total of 15 people attended the training out of the planned 15 people (attendance was 100%). The reason behind choosing only 5 aimags is because the previous Workshop for Environmental Journalists had covered the remaining aimags already.

The Globe International NGO had the main role to invite these participants according to TAF's selection criteria and specifications provided during the training preparation periods. A list of participants is attached in Annex 4.1.

1.4 APPROACH AND METHODOLOGY

In order to increase the productivity of the training, an interactive training mode was used which includes not only delivering the training lectures by four famous resource people (G.Zoljargal – redactor and journalist from MNBS's documentary film makers association, awarded the Outstanding Worker in Radio and Television; S.Baymbaa – Director of the GURU Media; L.Ariun – PhD Professor from the Mongolian Humanitarian University; Kh.Naranjargal-Head of the Globe International NGO) by sharing their valuable knowledge, experience and advice, but also integrating actual practice writings on environmental topic. Teachers used lecture, group discussions, groups work; practice writing; short demos and videos during their training.

2. IMPLEMENTATION

2.1 TIME AND AGENDA

The training was held on Monday and Tuesday, Mar 05 and 06, 2012 at Mongoliin Huulchidiin Undesnii Khureele's Conference Hall on 3rd floor (301). The Agenda is attached in the Annex 4.1.

2.2 SPEECHES AND PRESENTATIONS

P. Bolormaa, director of the ESEC program of The Asia Foundation and Kh.Naranjargal, head of the Globe International NGO made opening remarks and introduced the training goals, objectives, and methodology according to the agenda.

P.Bolormaa introduced briefly about the ESEC program and the importance of local environmental filmmakers' contribution to environmental conservation and advocacy by developing good documentary films. She highlighted the importance of bringing different stakeholders in environmental conservation efforts and environmental decision making process in Mongolia. Bolormaa also connected the engagement of different stakeholders in responsible resource use with the sustainable development perspective.

Kh.Naranjargal introduced Globe International NGO and the training teachers, purpose of the training which is aimed at improving local environmental documentary filmmakers' skills.

After the opening speeches, the lectures were conducted according to the agenda (see Annex 4.5; 4.6; 4.7 and 4.8 for your reference).

The first lecture was conducted by L.Ariun, Phd from Mongolian Humanitarian University. She introduced the current ecological part in public media sector. In general, participants understood the importance to properly address environmental issues in their films.

The second presentation was conducted by kh.Naranjargal, Head of the Globe International NGO (She has a degree in journalism and has dedicated almost half of her life in public media sector). The lecture was about the documentary film planning, writing in detail. People gained knowledge on the important parts in writing and planning stage.

The third presentation was carried out by G.Zoljargal, redactor and journalist from MNBS's documentary film makers association. The topic was about pre; editing and post production stages of documentary filmmaking. He shared his work experience during the shot on the fields. He also played short demos and videos on good documentary films.

The fourth presentation was presented by S.Byambaa, Director of the GURU media. The lecture was on the Best Technological Choices for documentary filmmakers. Participants learned new ideas on the current technologies, cameras, lens, codecs, etc. He also taught topics on lightening, audio and interview choices.

2.3 DISCUSSIONS DURING THE WORKSHOP

The participants were divided into three groups to discuss and share their ideas on short documentary films on environmental field. The three groups came up with the following three topics:

- Khuvsgul lake's environmental issues: The film will be aimed at drawing the public attention towards the degrading Khuvsgul water quality through comparing previous nature scenes with the current scenes.
- Artisanal miners' issues: The film will draw people's attention to the social and environmental issues from the consequences of the artisanal mining through interviewing three to four victim people who have injured; lost loved ones; detected HIV et casa result of being engaged in the artisanal mining activities. The film will try to evaluate the advantages and disadvantages of being an artisanal miner and attract the public attention through facts, scenes, etc.
- Mongolian security issues on the border: the film will try to draw decision makers' attention towards border soldier issues which Mongolia is currently facing. The film will be about a documentary film makers crew who had gone to the north border of Mongolia to film border soldiers. However, the crew will be engaged in many adventures. Through these adventures, the social issues of the border soldiers and security will be revealed to the audience.

During S.Byambaa's lecture, people exchanged their comments on the lightening and audio choices in Mongolian circumstances.

During G.Zoljargal's part, participants inquired about his field experience in the countryside. He shared all the small details that people might forget during an interview with elder Mongolians; women and children. He exchanged opinions with participants on his videos and films.

During Kh.Naranjargal's part, people were asked to give feedback on their practice task on developing ideas for documentary film on environmental topics. Each group representatives delivered their ideas.

3. RESULTS AND FOLLOW-UP

3.1 RESULTS

The two day training workshop to build capacity for local environmental filmmakers has been successfully delivered to a total of 15 filmmakers invited from ESEC pilot sites. The participants thanked The Asia Foundation and Globe International NGO for the workshop and advised to continue the workshop in the future with more participants.

The training was delivered by four famous resource people invited from the Globe International NGO and organized by two workers of the NGO. At the end of the training, the participants finished the main structure of their environmental documentary film drafts.

3.2 FOLLOW-UP

The participants are looking forward to cooperate with The Asia Foundation to develop future environmental documentary films. People exchanged contact details.

The ESEC is planning to develop the second documentary film on environmental advocacy. Therefore, it is necessary to have a team of experienced filmmakers.

4. ANNEX

ANNEX 4.1: AGENDA

Number of participants: 15 (excluding TAF and Green Journalists NGO representatives)

Lead facilitator: Kh.Naranjargal, chair of the Globe International NGO

2012 оны 03 сарын 05, Даваа

09.00-09.30	Бүртгэл
09.30-09.40	Нээлт <i>АНУ-ын Азийн сангийн Байгаль орчны хөтөлбөрийн дарга , П. Болормаа Х.Наранжаргал, Глоб Интернэшнл ТББ</i>
09.40-10.30	Зохиол бичих (Сэдэв сонголт ба зохиолын санаа олох, түүх хөгжүүлэх, судалгаа хийх зохиол бичих формат)
10.30-11.00	Баримтат киноны төслийн санал боловсруулах, зохиолын товч танилцуулга бэлтгэх, киногоо бусдад танилцуулах <i>Н.Наранжаргал, Глоб Интернэшнл ТББ</i>
11.00-11.20	Цайны завсарлага
11.20-12.00	Баримтат кино үйлдвэрлэлийн үе шатууд (Бэлтгэл үе, зураг авалтын үе, зураг авалтын дараах үе шатуудад юу хийх вэ?) <i>Г.Золжаргал, сэтгүүлч, баримтат кино бүтээгч</i>
12.00-13.00	Техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж сонгох нь: Орчин цагт ямар ямар техник хэрэгслийг баримтат кинонд өргөн ашиглаж байна вэ?
13.00-14.00	Үдийн хоол
14.00-15.00	Баримтат киноны найруулга /ярилцлага хэрхэн авах вэ?/ <i>Г.Золжаргал, сэтгүүлч, баримтат кино бүтээгч</i>
15.30-16.00	Зураг авалт хийхэд анхаарах зүйл /план, гэрэл тавих/
16. 00-16.20	Цайны завсарлага
16.20-17.20	Үргэлжлэл: Зураг авалт хийхэд анхаарах зүйл /план, гэрэл тавих/
17.20-17.50	Эхний өдрийн хичээлийн дүгнэлт

2012 оны 03 сарын 06, Мягмар

9.00-10.15	Баримтат киноны эвлүүлгийг хэрхэн хийх вэ? (эвлүүлгийн програм сонгох, хар монтаж, эцсийн цэвэрлэгээ хийх)
10.15-11.00	Хөгжим, чимээний эвлүүлэг хийх /хөгжим, чимээний үүрэг, ач холбогдол/
11.00- 11.20	Цайны завсарлага
11.20-12.20	“Eco-documentary” Шилдэг баримтат киноны үзлэг
12.20-13.00	Хэлэлцүүлэг
13.00- 14.00	Үдийн хоол
14.00- 15.00	Баримтат киног олон нийтэд хүргэх суваг болон арга замууд <i>Г.Золжаргал, сэтгүүлч, баримтат кино бүтээгч</i>
15.00-16.00	Шинэ кино бүтээе. (Бүлгийн ажил) Суралцагчид 3 бүлэгт хуваагдан баг болж ажиллана. Багшийн өгсөн даалгаварын дагуу баримтат кино хийх дадлага хийнэ.
16.00-16.20	Цайны завсарлага
16.20-17.20	Үргэлжлэл. Шинэ кино бүтээе. (Бүлгийн ажил)

17.20- 17.50 Бүлгийн ажлын хэлэлцүүлэг, үнэлгээ
17.50-18.00 Хаалт

ANNEX 4.2: LIST OF PARTICIPANTS

№	Names	Aimag	Position	Agency	Contact
1	D. Gangaa	Khuvsgul, center	Operator, producer	Sky TV	96092011; ganga_miv@yahoo.com
2	Ch. Lkhagvadorj	Darkhan center	Operator, producer	Lkha TV	99112689; lkalkha@yahoo.com
3	B. Sukhee	Khuvsgul, Tsagaan uul	Operator, producer	Tsuurai TV	99977458
4	S.Altankhuyag	Khuvsgul center	Operator	Sky TV	99929070; khuyagaa@yahoo.com
5	B.Oyuntsetseg	Khuvsgul, Tsagaan uul	Producer	Tsuurai TV	95389319
6	D.Batbold	Khuvsgul center	Volunteer producer	Volunteer producer	91990539
7	Odsaikhan	Selenge, Eruu	Operator	Eruu TV	99724576
8	G. Amarbaysgalan	Selenge, Eruu	Tanii Eruu TV	Producer	99885809; sonsogch_a@yahoo.com
9	Ts. Batsaikhan	Bulgan, Buregkhangai	Operator, journalist	Volunteer	99809367
10	B.Gerelmaa	Govi Altai, Biger	Governor's House public media worker	Governor's House	99745901; gerelmaa_1125@yahoo.com
11	R.Gantugs	Darkhan center	Orkhon TV	Operator	99268163; reg_ganaa@yahoo.com
12	Uyange	Darkhan center	Operator	Lkha TV	98110918; uyanga6182@yahoo.com
13	Batjargal	Darkhan	Operator	Lkha TV	88051329
14	M. Munkhbayar	Darkhan, Shariin Gol	Operator, producer	Od TV	99082359; munkhbayar2660@yahoo.com
15	J.Gerelmaa	Darkhan, Shariin Gol	Operator	Od TV	99374629; gerelmaa029@yahoo.com

ANNEX 4.3: INVITATION

ANNEX 4.4: POSTER

The Asia Foundation

"Глоб Интернэшнл" ТББ

**"Орон нутгийн байгаль орчны сэдвээр
кино бүтээгчдийн чадавхийг дээшлүүлэх нь"**

Баримтат кино бүтээгчдийн сургалт

2012 оны 3 сарын 05 - 06

ХУУЛЬ ЗҮЙН ҮНДЭСНИЙ ХҮРЭЭЛЭН

ANNEX 4.5: PROFESSOR KH.NARANJARGAL'S POWER POINT ON DOCUMENTARY FILM WRITING

 БАРИМТАТ БҮТЭЭЛИЙН ЗОХИОЛ ДЭЭР АЖИЛЛАХ НЬ Байгал орчны сэтгүүл зүйн сургалт Х.Наранжаргал "Глоб Интернэшнл" төрийн бус байгууллага 2012.03.6-7	БАРИМТАТ БҮТЭЭЛ ГЭЖ ЮУ ВЭ? ○ Энэ бол харилцааны үйлдэл ○ Энэ үнэнийг хэлдэг ○ Энэ бол дүрсний учир шалтгаан
АРИСТОТЕЛЬ (МЭӨ 384-322) 	БАРИМТАТ БҮТЭЭЛИЙН ТӨРӨЛ ЗҮЙЛ ○ Өнөөдрийн бичлэг ○ Өнгөрснийг эргэн дурсах ○ Өнгөрсөн, ирээдүйг хослуулах ○ Эрэн сурвалжилсан баримтат бүтээл
ДҮРС+ ДУУ АВИАНЫ НЭГДЭЛ ҮЗЭГЧ <pre> graph TD UC[ҮЗЭГЧ] --> Q1[Юу үзэх вэ?] UC --> Q2[Юу сонсох вэ?] Q1 --> D[Дүрс] Q2 --> A[Дуу авиа] </pre>	ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ҮЕ ШАТ 3 үе шат: 1. Үйлдвэрлэлийн өмнөх: судалгаа, зохиол 2. Үйлдвэрлэлийн зураг авалт, 3. Үйлдвэрлэлийн дараахь: эвлүүлэг, дуу оруулах, идэвхжүүлэлт

БАРИМТАТ КИНОНЫ ЗОХИОЛТЧ ЮУ ХИЙДЭГ ВЭ?

Барри Хампе:

- Судалгаа, телевлегөө
- Дүржүүлэлт: Дүрс мянган үгнээс үнэтэй
- Бүтэц тодорхойлох
- Шаардлагатай тайлбар бичих

СУДАЛГАА

- Уншиж судлах
- Сэдвийн тухай өргөн, гүнзгий ойлголттой болох
- Сэдвтэй холбоотой хүмүүс, байгууллагын нэрс
- Зөрчилдөөн. Хүмүүс тухайн сэдвээр эсрэг, тэсрэг ойлголттой байна уу? Тийм бол яагаад? Ялгаа нь юундаа байна?
- Дүрсэн нотолгоо

СУДАЛГААНЫ ЯРИЛЦЛАГЫН ЗОРИЛГО:

- Сэдвийн тухай мэдлэгээ дээшлүүлэх
- Мэдээллийн нэмэлт эх сурвалж олох
- Камерт ярилцлага хийх хүнээ тодорхойлж, үнэлэх
- Эсрэг тэсрэг байр суурь судлах
- Дүрсэн нотолгоо
- Баримтжуулалт

БҮТЭЦ

- Эхлэл
- Дунд хэсэг
- Төгсгөл

СУДАЛГАА:

- Асуултаар эхэлдэг. Эхний асуултууд:
- Чухам юу хэрэгтэй вэ? Юу санаа зовоогоод байна?
- Яагаад үүнийг сонирхоод байна?
- Өөрийнхөө асуултад хаанаас хариулт эрэх вэ?
- Хэрэгтэй зүйлээ өөрөө яаж тайлбарлахыг тухай бодсон уу?
- Олж мэдсэн зүйл, мэдээлэл үнэн эсэх, нягт нямбай эсэх, нотолгоотой эсэх
- Баримт сэлт наанаас олох вэ?
- Үнэн гэдгийг яаж үзүүлэх вэ?

СУДАЛГАА

- Хүмүүстэй ярилцах
- Утас
- Цахим шуудан
- Биечлэн
- Камерт бичиж авах

ХАРИУЛТАД ИЛҮҮ АСУУЛТАД ХӨТӨЛДӨГ

- Мэдлэгээ гайхуулах гэж бүү оролд
- Үргэлж илүү ихийг асуу
- Төгсгөлийн асуулт
 - » Хангалтай мэдээлэл, мэдлэггүйгээс болж, асуух ёстой байснаа асуугаагүй юм биш биз?
 - » Хэлмээр санагдсан зүйл байсныг нь асуулдугүй үлдээсэн юм биш биз?

АРИСТОТЕЛЬ: ТУУРВИЛ ЗҮЙ

Зохиолын бүтэц:

1. Гол явдал (Plot)
2. Зан байдал (Character)
3. Санаа бодол (Thought)
4. Үзэгдэхүй (Spectacle)
5. Үгээр илэрхийлэх хэсэг (Diction)
6. Хөгжим (Music)

АРИСТОТЕЛЬ: Туурвил зүй

Эхлэл, дунд хэсэг(үргэлжлэл), төгсгөл
бүхий төгс үйлдлийг гол явдал гэнэ "

АРИСТОТЕЛЬ: Туурвил зүй

Зангилаа, тайлал

- Зангилаа гэж зохиолын эхнээс аваад жаргалаас, эсвэл зовлонгоос шилжилт эргэлт эхлэх зааг хүртэлхийг хэлнэ" гэжээ.
- Энэ шилжилтээс төгсгөл хүртэл үргэлжилж буй хэсэг бол **тайлал" гээд "зангилаа сайн боловч муу тайлагдах нь үзэгддэг"** гэжээ.

АРИСТОТЕЛЬ: Туурвил зүй

Зохиолын сайн гол явдал дуртай газраасаа эхэлж, дайралдсан газраа дуусах ёсгүй.
Зохиолын гол явдал нь **бүхэл бүтэн, амьд нэгдэлт** хэсэг бөгөөд хөдөлж, өөрчлөгдөхөөр зохиогдсон байх ёстой.

ДРАМЫН БҮТЭЦ

Эхлэл	Дунд хэсэг	Төгсгөл
Үлдиргал	Өрнөл	Тайлал
Зангилаа	Хямрал	Үр дүн
	Туйл	

БАРИМТАТ ЗОХИОЛЫН БҮТЭЦ

Эхлэл:

- Үндсэн мэдээлэл
- Хөндөх асуудал
- Оролцогчдыг танилцуулах

Үзэгчдийн сонирхол татахуйц, богино байх

Бүтэц

Дунд хэсэг:

- Баримт сэлт, нотолгоо
- Нөхцөл байдал зөрчилөөдөнтэй бол түүнийг тодруулах
- Тухайн асуудлын талаар зэрэг мэдээлэл байгаа бол эхлээд сөрөг мэдээллээ хэлэх. Энэ нь драмын зөрчилтэй адил. ЭНэ бол үр дүнд хүргэх бүтцийн элемент юм

Үзэгчдийн сонирхлыг байнга татах

Бүтэц

Төгсгөл:

- Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх
- Асуудлын учиг, гогцоог тайлах

Аристотель: Туурвил зүй

- Эмгэнэлт жүжигт хүний сэтгэлийг татдаг гол зүйл бол **эсрэгээр эргэхүй, танихуй** хоёр юм
- Уг хэрэг үнэмшилтэй буюу магадтайн хэрээр тасралтгүй үргэлжилж, гай зовлонгоос аз жаргалд, аз жаргалаас гай зовлонд шилжих эргэлт хувирал гарч, болохуйц багтаамж хэмжээг хангалттай гэж хэлж болно.
- Хэмжээ гэж урт, богино үргэлжлэх тухайн хэргийн мөн чанараар тогтоогдох бөгөөд **учрыг гаргахуйц бол сайн**" гэсэн байна.

ТАЙЛБАР БИЧИХ

- Хэл, бичлэгийн хэв маяг
- Чихэнд зориулж бичих
- Дүрэм:
 - Үг, дүрс нэг нэгнээ давтахгүй
 - Үг, дүрс нэг нэгэнтэйгээ зөрчилдөхгүй

ТАЙЛБАР БИЧИХ

- Амичис (Итали):

Бичгийн хэл, ярианы хэл хоёр явах, гүйх хоёр шиг ялгаатай
- Бернард Шоу (Англи)

Тийм гэж хэлэх тавин янз, үгүй гэж хэлэх тавин янз, харин "тийм", "үгүй" гэж бичих ганцхан янз

ТАЙЛБАР БИЧИХ

1. Энгийн, ойлгомжтой байх
2. Бичгийн хэлнээс зайлсхийх
3. Үг хэмнэх зарчмыг эрхэмлэх
4. Тодорхой байх
5. Нийтэд түгээмэл хэрэглэгддэгээс бусад товчлолоос зайлсхийх
6. Ишлэл татахаас зайлсхийх

ТАЙЛБАР БИЧИХ

7. Давхар утгатай, өжилсон, сонинд хашилтад хэрэглэх үг хэллгээс зайлсхийх
8. Цэг, таслалыг номоор нь заавал тавьж, зураас, тодохойлох цэг хэрэглэхээс зайлсхийх
9. Бүхэл тоо ашиглах
10. Гадаад үг, нийтэд танил биш, дуудахад түвэгтэй үгний өргөлтийг тавьж өгөх

ТАЙЛБАР БИЧИХ

11. Хүний овгийг хэлэх шаардлагатай бол бүтнээр нь бичих
12. Төлөөний үгийг зохистой хэрэглэх
13. Аль болох үзэгчдэд шууд хансан үг хэллэг байх
14. Сонсоод өнгөрдөг учир аль үгийг түрүүлж хэлэх вэ гэдгээ сайн бодох
15. Одоо цагийн хэллэг ашиглах
16. Монгол хэлний яриуу тансаг найруулга байх

ФОРМАТ

- Энгийн
- Хоёр баганат
- Бусад

ХОЁР БАГАНАТ

Дүрс:

Үзэсгэлэнгийн танхим. ЕД:

Том дүрсээр:

Академик Л. Кельдыш

Өвгөн

Нисгэгч

Охин

Бүсгүй

Дуу авиа: Тайлбар

Нэвтрүүлэг:

Бид хорин таван саяулаа. Энэ үзэсгэлэн болэх орны маань дүр төрх, нүүрцарай

Эх орны маань оюун ухаан энэ

Эх орны маань цэц мэргэн энэ

Эх орны маань эрэлхэг зориг энэ

Эх орны маань залуугийн золбоо энэ

Эх орны маань гоо үзэсгэлэн энэ

ФОРМАТ

Дүрс	Тайлбар	Чимээ	Хугацаа

ДААЛГАВАР

1. Халуун байлаа
Аагим халуун байлаа

2. Бороо орж байна
Ширүүн бороо орж байна

ANNEX 4.6: PROFESSOR KH.NARANJARGAL'S POWER POINT PRESENTATION ON DOCUMENTARY FILM TYPES AND PLANS

Баримтат бүтээлийн төсөл, төлөвлөгөө

Байгал орчны сэтгүүл зүйн сургалт
Х.Наранжаргал
"Глоб Интернэшнл" төрийн бус байгууллага
2012.03.6-7

Чухал ойлголт

- Үзэл баримтлал буюу санаа
- Төлөвлөгөө (treatment) буюу бэлтгэл ажил, батлуулах
- Төсөв
- Үйлдвэрлэлийн өмнөх үеийн төлөвлөлт

Санаа

- Эхлэлийн цэг
- Яагаад энэ бүтээлийг хийх гэж байгаа вэ?
- Юуны тухай вэ?
- Үзэгчдэд ямар үр нөлөө үзүүлэх вэ?

Маш товч танилцуулга: 100 үг, 2-3 өгүүлбэр

Төлөвлөгөө (treatment)

- Дэлгэрэнгүй танилцуулга
- Хийх гэж буй бүтээлээ тайлбарлан бичнэ гэсэн үг
- Зураг авалтын үндсэн баримт бичиг
- Зарим бүтээлд бүрэн зохиол бичигдэнэ

Төсөв

- Хоёр ойлголт:
 1. Above-the-line буюу Шугамаас дээш
 2. Below-the-line буюу Шугамаас доош

Above-the-line буюу Шугамаас дээш

Гэрээт ажлын хөлс

- Зохиол худалдан авах
- Зохиогчийн эрх худалдан авах
- Продюсер, найруулагч, жүжигчдийн (talents) цалин хөлс
- Судалгааны зардал гэх мэт

Below-the-line буюу Шугамаас доош

- Үйлдвэрлэлийн багийн цалин хөлс
- Тоног төхөөрөмжийн зардал
- Томилолт
- Унаа, тээвэр
- Үйлдвэрлэлийн дараахь үеийн, тухайлбал эвлүүлэг, хальс гэх мэт
- Шугаамасс дээг зардалд ороогүй уран бүтээлчдийн цалин өлсө, руамшуулал. Хөгжмийн зохиолчийн гэх мэт

Төслийн санал бичих нь

1. Ерөнхий мэдээлэл:
 - Бүтээлийн ажлын нэр
 - Продюсер
 - Найруулагч
 - Зураглаач
 - Дууны найруулагч/оператор
 - Эвлүүлэгч
 - Бусад уран бүтээлч

Төслийн санал бичих нь

2. Таамаглал ба тайлбар:
 - Өөрийн бодол, итгэл үнэмшил
 - Миний бүтээл.....зүйл үзүүлнэ
 - Гол зөрчил.....оршино
 - Үзэгчдийнзүйл мэдрээсэй, ойлгоосой гэж хүсэж байна

Төслийн санал бичих нь

3. Сэдэв:
 - Бүтээлийн сэдэв, хүмүүс, хэсэг бүлэг хүмүүс, орчин, нийгмийн асуудал гэх мэт
 - Суурь мэдээлэл. Үзэгчид ойлгох, сонирхох ёстой. Энэ нь хөндөх, дэвшүүлэх ёстой сэдэв гэдгийг харуулах

Төслийн санал бичих нь

4. Дэс дараалал:

- Үйл ажиллагаа, үйл явдал, үзэгдэл, ямар зөрчил байгаа вэ?
- Утга учир, мөн чанарын зүйрлэл
- Үйл явдлын хүлээгдэж буй бүтэц
- Аль хэсэг нь бүхэл бүтээлд, эсвэл таамаглалд хувь нэмэр оруулж буй
- Ямар баримт сэлтийг үзэгч олж мэдэх вэ?
- Дүрсний гол шугам

Төслийн санал бичих нь

6. Зөрчил

Бүтээлийн асуудал юунд байгаа вэ?

- Хэн хэнээс юу хүсэж байгаа вэ?
- Баатар зөрчилтэй ямар зарчмыг баримталж байгаа вэ?
- Бүтээлд янз бүрийн санал бодлол, үзэл бодлыг тусгаж байгаа юу?
- Эцсийн дүнд ямар хүчин бусадтай нүүр тулж байгаа вэ? (сөргөлдөөн)
- Энэ сөргөлдөөнөөс байдал цаашид хэрхэн хөгжих вэ?

Төслийн санал бичих нь

8. Камерт авах ярилцлага

- Нэр, амьдрал дахь үүрэг, бүтээлийн драмын бүтэц дэх үүрэг
- Ярилцлагын гол элементүүд

Төслийн санал бичих нь

5. Гол оролцогчид/баатрууд

- Хэн? Нэр, бүтээлд гарах бусад хүнтэй ямар холбоотой гэх мэт
- Хаана? Тухайн явдлын хаана, аль хэсэгт энэ хүн холбогдож буй
- Юу? Тухайн хүний үүрэг, юу сонирхолтой болгож буй, тусгай анхаарал, ач холбогдол. Энэ хүн юу хийхийг эрмэлзэж буй гэх мэт

Төслийн санал бичих нь

7. Үзэгчдэд өгөх сануулга, сэрэмжүүлэг

- Эерэг, сөрөг байж болно
- Үзэгч ямар үзэл бодол, санаа бодол, байр суурийг ойлгох ёстой вэ?
- Хүн бүрийн өөр өөрийн үнэнийг нотолсон ямар баримт сэлтийг үзэгчдэд харуулах вэ?

Төслийн санал бичих нь

9. Бүтэц

- Бүтээл хэрхэн хөгжих вэ?
- Гол мэдээлэл яаж, хаана гарах вэ?
- Бүтээлийн туйл хэсэг нь юу вэ?
- Энэ нь бусад хэсэг, тухайлбал өрнөл, хямрал, эсвэл дээд зэргийн сэтгэл хөдлөлийн хэсэг, тайлалтай хэрхэн уялдах вэ?
- Эпизод, эсвэл ярилцлагаа хэрэн агиглах вэ?

Төслийн санал бичих нь

10. Хэлбэр, хэв маяг

- Бүтээлийн агуулгыг тодорхойлсон зураг авалт, эвлүүлгийн тодорхой хэв маяг байгаа бол бичих
- Тайлбар, гэрэл, камера ашиглалт, зэрэгцээ түүх гэх мэт

Төслийн санал бичих нь

11. Тайлал/шийдвэрлэлт

- Бүтээл хэрхэн төгсөх, энэ нь үзэгчдэд юу өгөх вэ? Ямар амжилтад хүрэх тухай
- Бүтээлийн эхлэлтэй харьцуулах

Төслийн санал бичих нь

12. Өвөрмөц ур чадвар

- Дэлхий дээр яагаад **өөр** хүн энэ бүтээлийг хийж чадахгүй вэ?
- Сэдвийн хувьд, **өөр** бусад хүнд байхгүй боломж танд байгаа юу?
- Зөвхөн тал хийж чадах бүтээлийг хийж байгаа юу?
- Өөрт чинь бусадтай хуваалцах өвөрмөц туршлага байгаа юу?

Баярлалаа

"Глоб Интернэшнл" төрийн бус байгууллага

Утас: 324627, 324764,

Цахим хуудас:

www.globeinter.org.mn

Цахим шуудан:

globenews@globeinter.org.mn

globe@globeinter.org.mn

ANNEX 4.7: PROFESSOR L.ARIUNS POWER POINT PRESENTATION ON ECOLOGICAL KNOWLEDGE IN PUBLIC MEDIA

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

- ▶ “Экологийн сэтгүүл зүйн судлагдахуун бол ашиглалт, дахин хувиарлалт, нөөцийг дуусгах замаар тойрон байгаа орчныг өөрчилж буй хүн ба амьтай, амьгүй байгалийн хоорондын харьцаа юм...”
- ▶ Экологийн сэтгүүл зүй гэж глобал болон орон нутгийн чанартай экологийн эерэг ба сөрөг асуудлуудыг тасралтгүй тусгадаг үйл ажиллагааг хэлнэ”

Ч.Чойс амба “Экологийн сэтгүүл зүй” 2003

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн тодорхойлолтууд

- ▶ Экологийн сэтгүүл зүй нь хүн ба амьтай, амьгүй байгалийн хоорондын харилцааны өнөөгийн байдал, чиг хандлага, тулгамдсан асуудлуудын тухай мэдээллийн цуглуулга, баримтын боловсруулалт, олон нийтэд түгээх үйл явц юм” хэмээн тэмдэглэсэн байна.

Америкийн экологийн сэтгүүлчдийн нийгэмлэгээс гаргасан зөвлөмж

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

Нийгэм хөгжих тусам түүний бодит шаардлагаар сэтгүүл зүйн шинэ хэлбэрүүд урган гарсны нэг нь экологийн сэтгүүл зүй билээ.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

- ▶ Дэлхийн хөгжингүй орнуудад гуч гаруй жилийн өмнө цөөн хэдэн сэтгүүлч энэ сэдвээр алдаг оног бичиж байжээ. Энэ үед байгалийн нөөц баялаг, амьдрах орчны асуудал тийм ч өргөн хүрээнд тархсан, тулгамдсан асуудал болоогүй байлаа.
- ▶ Өнөөдөр ихэнх хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн нийтлэл, нэвтрүүлгийн гол сэдэв нь байгаль орчны асуудал болж, энэ асуудлыг тусгахад нөөц бололцоогоо дайчлах хэрэгтэй болоод байна.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

- ▶ Байгаль орчны сэдэв бол нарийн төвөгтэй асуудал юм.
- ▶ Экологи нь эдийн засгийн, улс төрийн, мөн олон нийтийн эрүүл мэндийн асуудалтай холбоотой байдаг.
- ▶ Тиймээс цаг үеэ олсон, олон нийтэд хүрсэн сайн нийтлэл, нэвтрүүлэг юу юунаас илүү шаардлагатай болж байгаа юм.

Экологийн сэтгүүл зүйн судлагдахуун юу вэ?

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

Азийн орнуудад уламжлал, ёс заншил, газарзүйн байрлал, эдийн засаг, улс төрийн нөхцөл байдлаас шалтгаалан экологийн асуудал өөр өөр байна. Эдгээрээс гадна тогтвортой хөгжил, хүн амын өсөлт, ядуурлыг ч экологийн зүйн тусагдахуунд оруулдаг.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

Энэ мэт тухайн улсад түгээмэл бэрхшээлийг экологийн сэтгүүл зүйн тусагдахуунд оруулж үздэг байна

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

Хүн бол байгалийг өөрийн зорилгод ашиглахын зэрэгцээ бас түүний дотоод зүй тогтлыг ойлгож, тэнцвэрт, эрүүл харилцааг нөхөн сэргээх чадвартай субьект юм. Ийм учраас байгалийн зохицлыг хангах, баялгийг хадгалж хамгаалах, сэргээн төлжүүлэхэд чиглэсэн бүх харилцааг экологийн сэтгүүл зүйн тусагдахуун гэж үзэх үндэстэй ажээ.

- ▶ Америкчууд үер, торнадо шуурга, химийн бодисуудын гоожилт, цөмийн станц дахь аваарууд, усны бохирдол, ховор ан амьтны мөхөл, «чимээ шуугианы бохирдол», хортой бодисын хаягдал, хөрсний эрози, хүчлийн бороо, нефтийн халилт, үйлдвэрийн хатуу бодисын хаягдал зэргийг оруулдаг.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

Манай орны хувьд экологийн сэтгүүл зүйн тусагдахуунд

- ойн нөөцийн хомсдол
- агаарын бохирдол
- усны бохирдол
- бэлчээрийн даац
- цөлжилт
- ховор ан амьтан, ургамлын мөхөл
- хог хаягдал
- ашигт малтмал, уул уурхайн нөхөн сэргээлт

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

Байгальд хүний үзүүлж буй дан ганц сөрөг нөлөөг экологийн сэдэв гэж үзэх хандлага нэлээд түгээмэл байдаг нь учир дутагдалтай юм.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн түүх

Монголын сэтгүүл зүйд экологи хэмээх нэр томъёог 1980-аад оноос хэрэглэж эхэлсэн бол өнөөдөр энэ ойлголт сэтгүүл зүйн нэг салбар судлагдахуун болтлоо өргөжсөн байна.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үндсэн ойлголт

Монголын хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл үүсч хөгжиж ирсэн цагаасаа экологи, байгаль орчны сэдэвтэй асуудал дэвшүүлсэн мэдээ материал нийтэлж иржээ.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн түүх

- ▶ **“Дорнод хязгаарын амьдрал”**
1895 онд анх монгол хэлээр гарсан “Дорнод хязгаарын амьдрал” сонинд нийтлэгдсэн Мянгад хошууны тухай өгүүлэлд байгаль орчинтой зөв харьцаж, ашиг шимийг нь хүртэх арга ухаанд суралцахыг уриалсан зүйл бичиж байсан аж.
- ▶ **“Шо фаны өдрийн сэтгүүл”**
Монгол орны байгалийн баялаг, түүний ашиглалт, хамгаалалтын талаарх анхны нийтлэл Нийслэл хүрээнд Хятадын Баруун хойт хязгаарын хэрэг шийтгэх яамнаас 1919 оны 2-р хагаст гаргаж байсан “Шо фаны өдрийн сэтгүүл”-д хэвлэгдэж байжээ.
- ▶ **“Монгол үгийн бодорол”**
1908-1909 онд гарч байсан “Монгол үгийн бодорол” сэтгүүлд улс орноо хөгжүүлэхэд “байгаль шинжлэлийг хөгжүүлэх, нутаг усаа судалж мэдэх” хэрэгтэй гэх мэтийг бичиж байжээ.
- ▶ **“Монголын сонин бичиг”**
1909-1918 онд Харбин хотод гарч байсан “Монголын сонин бичиг” сонинд “загас араатан, хужир давс, мод шугуйн зузаан ашгийг цугаар бадруулан чадвал монголчуудын ядуу буурай хувилж, баян чийрэг болох нь уламжлалтай” гэсэн санааг нийтэлж байв.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн түүх

▶ **“Шинэ толь хэмээх сонин бичиг”**

Түүнчлэн Монголын ууган тогтмол хэвлэл “Шинэ толь хэмээх сонин бичиг” (1913-1914) анхны дугаараасаа “Түмэн зүйлийг бадруулан элдэв ухааныг нэвтрүүлэх” чиглэлээр байгаль, нийгмийн үзэгдлийн учир шалтгааныг шинжлэх ухааны үндэстэй тайлбарлаж эхэлсэн юм.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн түүх

- ▶ Дэлхий дахины 1970-аад оны эхээс экологийн хямралын тухай нийгмийн амьдралын бүхий л хүрээнд ярьж, бичиж эхэлсэн байна.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үүрэг

- ❖ Орчин үед дэлхийн аль ч улс орон нийгэм, эдийн засгаа хөгжүүлэхдээ байгаль, хүрээлэн буй орчны тэнцвэр аюулгүй байдлыг нэн түрүүнд тавьсан экологийн баримжаатай нийгэм, эдийн засгийн бодлого хэрэгжүүлж иржээ. Улс орон бүхэнд энэ бодлого, зорилго нийтлэг болж нэгэн чиглэлд нэгдсээр байгаа юм.
- ❖ “Тогтвортой хөгжил” гэсэн ойлголт улс орны хөгжлийн чиг баримжаа болж, бүх нийтэд экологийн боловсрол олгох бодлого эхэлжээ.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үүрэг

Иргэд олон нийтэд экологийн боловсрол олгоход янз бүрийн арга хэрэгсэл ашигладгийн дотор хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл хамгийн чухал нөлөөтөйд тооцогддог.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үүрэг

- ▶ Байгаль орчныг хамгаалах тухай Монгол улсын хуулийн “Экологийн хүмүүжил” хэмээх 36-р зүйлд

❑ **Хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэлээр экологийн мэдлэг байгаль орчноо хамгаалах үндэсний уламжлал, зан заншил, хууль тогтоомжийг сурталчлах тухай заасан байна.**

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үүрэг

Хүний буруу үйл ажиллагааны уршигаас болж учирч болох аюул заналхийллийг хамгийн бодитоор дүрслэн харуулах, уншигч олон нийтэд мэдрүүлэх хэрэгсэл бол олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл юм.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үүрэг

► Дэлхийн соёл иргэншлийн өлгий, хүн төрөлхтний орон гэр болсон дэлхий ертөнц, байгаль орчноо танин мэдэж, түүний нөөц баялгийг үйлдвэрлэл, амьдрал ахуйдаа зохистой ашиглахын зэрэгцээ нөхөн сэргээх нь манай гаригийн улс, үндэстнүүдийн өмнө тулгамдсан асуудлуудын нэг болоод байна. Үүнд олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслүүдийн үүрэг, оролцоо маш өндөр юм.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үүрэг

► Мэдээллийн хэрэгсэл өөрийн мэдээлэгч, танин мэдүүлэгч, хүртээмжтэй, итгэл үнэмшилтэй, олон нийтийн анхаарлыг татагч бүхий л давуу чанараа ашиглан байгаль орчны тулгамдсан асуудлуудыг цэгцлэхэд хувь нэмрээ оруулах хэрэгтэй байна

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үүрэг

► Эх дэлхийгээ хайрлан, байгаль ертөнцөө хамгаалах, бүх төрлийн нөөцийг сэргээн сэлбэх, нөхөн үржүүлэх явдал нь орчин үеийн хүн төрөлхтний өмнө тавигдаж буй экологийн тулгамдсан асуудлуудыг шийдвэрлэх гол арга зам юм.

► Үүний тулд энэ дэлхийн иргэн бүрт экологийн тэнцвэрт байдлыг хангах, хүрээлэн буй байгаль орчноо хайрлан хамгаалах тухай мэдлэг хэрэгтэй юм.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үүрэг

► Орчин үед дэлхийн аль ч улс орон нийгэм, эдийн засгаа хөгжүүлэхдээ байгаль, хүрээлэн буй орчны тэнцвэр аюулгүй байдлыг нэн түрүүнд тавьсан экологийн баримжаатай нийгэм, эдийн засгийн бодлого хэрэгжүүлж иржээ. Улс орон бүхэнд энэ бодлого, зорилго нийтлэг болж нэгэн чиглэлд нэгдсээр байгаа юм.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үүрэг

Дэлхийн экологийн сэтгүүлчдийн 6-р их хурлаас (World Congress of Environmental Journalists) тунхагласан ёс зүйн зарчим байдаг. Энэхүү ёс зүйн зарчимд экологийн сэтгүүлчдийн өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа баримтлавал зохих зарчим үзэл баримтлал, үүрэг зарчмыг багтаасан байна.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

- ▶ Аливаа мэдээллийн шинж чанараас нь түүний хэрэглэгчдэд өгөх үр өгөөж ихээхэн хамаарч байдаг. Энэ үүднээс байгаль орчны холбогдолтой мэдээллийн шинж чанараар нь авч үзвэл

- асуудал дэвшүүлсэн
- мэдээлсэн
- танин мэдүүлсэн
- уриалсан
- сэрэмжлүүлсэн голдуу шинж чанартай байдаг.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

Сэдвийг хөндсөн өнцгөөс авч үзвэл эдийн засгийн, улс төрийн, нийгмийн, үүрэг хариуцлагын, ёс суртахууны гэх мэтээр авч үзэж болно. Тухайлбал, ашигт малтмал түүнийг ашиглахтой холбоотой асуудалд сэтгүүлчид илүү улс төрийн талаас нь хандаж, байгалийн гамшигт үзэгдэл, байгаль ертөнцийн хувьсал өөрчлөлтийн талаар ялангуяа хүний амь нас, эрүүл мэндэд хүргэсэн хор хохиролын тухайд бол нийгмийн өнцгөөс нь, түүнчлэн төр засаг олон нийтэд учруулсан мөнгө, эд материалын гарлага талаас нь эдийн засгийн өнцгөөс, харин ургамал, зэрлэг аж амьтны асуудлууд, байгаль хамгаалал, түүнтэй холбогдох асуудалд хариуцлага, ёс суртахууны өнцгөөс нь илүү ханджээ.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

- ▶ Манай тогтмол хэвлэлийн байгаль орчны тухай мэдээллийн дийлэнх хэсэг нь нийт олон нийтэд хандаж байгаа нь асуудалд хандах зорилтот бүлэг нь тодорхой бус юм хэмээн судлаачид үздэг.
- ▶ Нийт олон нийт гэхээсээ илүүтэй нийгмийн тодорхой нэг бүлэг, тухайлбал хүүхэд залуучуудад, бизнесийн байгууллага, аж ахуйг нэгжид, төр засгийн удирдалагад, гэх зэргээр хандвал илүү ач холбогдолтой байх бололцоотой.

Судалгаанаас харахад

- ♦ тодорхой нэг хувь хүн болон хүүхэд залуучуудад хандсан байгаль орчны тухай мэдээлэл нь ургамал амьтан, байгаль хамгааллын сэдэвтэй байгаа бол
- ♦ улс төрчид нийгмийн удирдах түвшинийхэнд хандсан мэдээлэл нь ашигт малтмал, түүний орд газар, ой мод, модны хомсдолыг тойрсон асуудлуудыг хөнддөг бол
- ♦ бизнес аж ахуйн нэгж байгууллагуудад хандсан мэдээлэл нь агаарын бохирдол, түүнийг бууруулахад чиглэгдсэн шахмал түлшний үйлдвэрлэл, тэрчлэн ашигт малтмал, орд газруудыг зүй зохиосгүйгээр ашиглалт зэрэг эмзэг асуудлуудад төвлөрч
- ♦ нийт олон нийтэд хандсан мэдээлэл нь ихэвчлэн байгалийн гамшигт үзэгдэл, түүнээс урьдчилан сэргийлэх болон түүнтэй холбогдсон бусад мэдээллүүд мөн ургамал, ан амьтны тухай сэдвүүдийг хамардаг байна.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

- ▶ Байгаль орчны сэдэвтэй нийтлэл нэвтрүүлгийн дийлэнх хувь сөрөг хандлагатай байдаг нь сөрөг агуулгатай бол байгаль орчны нийтлэл гэсэн ташаа ойлголт тогтохын зэрэгцээ уншигчдад айдас хүйдэс төрүүлээд зогсохгүй тэдэд үзүүлэх ямар нэгэн үр нөлөө багатай байдаг нь тодорхой юм.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

Ийм мэдээлэл нь иргэдийн санаанд төдийлөн үлдэж, тэр тусмаа байгаль орчныг хамгаалах шаардлага хэрэгцээ, ач холбогдлын талаар ойлголт өгч чаддаггүй бөгөөд, сонин уншигчид амьдралд нь хэрэг болохуйц танин мэдэхүйн чанартай мэдээ, мэдээлэл хүсэн хүлээдэг болох нь судалгаагаар гарсан байдаг.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

Хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл хэрэглэгчдэд байгаль орчны тухай зөв, зүйтэй мэдлэг мэдээллийг өгөхийн тулд мэдээллээ сонирхолтой, үр өгөөжтэй байлгахыг анхаарах хэрэгтэй

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

- ▶ Манай тогтмол хэвлэлийн байгаль орчны сэдэвт мэдээллийн Манай тогтмол хэвлэлийн байгаль орчны сэдэвт мэдээллийн 41.0 хувь мэдээ, 15.9 хувь сурвалжлага, 12.6 хувь ярилцлага буюу 69.5 хувь нь мэдээллийн бичлэгийн төрөл зүйлээр бичсэн байдаг

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

- ▶ Мэдээллийн бичлэгийн төрөл зүйлээр бичсэн нь ойлгомжтой, энгийн, шуурхай зэрэг давуу талтай ч мэдээллийн ач холбогдол, үр өгөөжийн хувьд харьцангуй тааруу байдаг нь судалгаагаар нотлогдсон байдаг.
- ▶ Харин тодорхой баримтад тулгуурласан, асуудлын мөн чанарыг нээн харуулсан, задлан шинжилж, тулгамдсан асуудлыг дэвшүүлэн тавьсан бичлэгийн төрөлүүд болох дэвшүүлсэн өгүүлэл 8.0 хувь, сурвалжилсан тэмдэглэл 5.0 хувь зэрэг байгаа нь маш хангалтгүй юм.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

Тиймээс уншигчдад нөлөө үзүүлэх

- асуудал дэвшүүлсэн
- эрэн сурвалжилсан
- задлан шинжилсэн нийтлэл нэвтрүүлгийн хэмжээг ихэсгэх нь

байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх нэгэн арга зам юм.

Мөн

- танин мэдэхүйн агуулгатай мэдээлэл нийтлэлүүд илүү үр өгөөжтэй болох тухай судлаачид тэмдэглэсэн байдаг.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

Иймээс байгаль орчны сэдэвт мэдээллийг илүү хүртээмжтэй, үр нөлөөтэй болгох үүднээс

- ❖ иргэдийн ахуй амьдрал
- ❖ эрүүл мэнд
- ❖ үр хүүхэд
- ❖ эдийн засагт чухам ямар үр нөлөө, хор уршиг, ач холбогдолтойг тайлбарлан таниулсан мэдээлэл илүү хэрэглэгчдийн сонирхол татаж, үр өгөөж нь илүү өндөр байна.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

Мөн

- ▶ ТОГТМОЛ буланд эсвэл
- ▶ ТОГТСОН хөмсөг гарчиг
- ▶ ТОГТМОЛ нүүрэнд байршуулж байвал өөрийн гэсэн уншигчдын хүрээтэй болж, энэ сэдвийн хүртээмж илүү дээшлэх магадлалтай.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

Мэдээ, ярилцлага, өгүүлэл зэрэг байгаль орчны сэдэвт даацтай материалыг чухам хэнд хандаж нийтэлж буйгаа анхнаас нь тодорхойлж, тухайн хэсэг бүлэг хүмүүсийн хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн бичих нь илүү үр дүнтэй байдаг аж.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

Уншигч, үзэгч, сонсогчид өөрт хамаатай сэдвүүдийг илүүтэй сонирхдог учир тухайн нутаг дэвсгэр, дүүрэг, аймаг, хотод тулгамдаад байгаа байгаль орчны асуудал, түүний үр дагаварын талаарх мэдээлэл нь дэлхийн аль нэг өнцөгт болсон осол гамшгийн мэдээнээс илүү чухал ач холбогдолтой байдагийг санаж байх хэрэгтэй юм.

- ▶ Байгаль орчны сэдэв мэргэжлийн нэр томъёо, тоо баримт их ордог учир сэтгүүлчээс энэ бүхнийг энгийн хэлэнд хөрвүүлэх ур чадвар шаардагддаг.
- ▶ Тиймээс байгаль орчны асуудлаар энгийн ойлгомжтой бичихийн тулд шинжлэх ухааны нэр томъёог орчуулалгүй эсвэл тайлбаргүй ашиглахаас зайлсхийх нь зүйтэй юм.

Экологийн нийтлэлийн эцсийн зорилго бол олон нийт, уншигчдад мэдлэг мэдээлэл өгч, тэдэнд байгаль орчноо хайрлан хамгаалах ухамсар суулган, эх дэлхийгээ хайрлан хамгаалах үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцуулах, мөн төр засаг, мэргэжлийн байгууллагуудын байгаль ашиглах, хамгаалах бодлого, шийдвэр, үйл ажиллагаанд нь зөв зүйтэйгээр нөлөөлөх явдал билээ.

Тиймээс экологийн нийтлэл зорилгоо амжилттай биелүүлэхийн тулд цаг үеэ олсон, нийгэм эдийн засгийн ач холбогдолтой сэдвийг сонгон, оновчтой бүтэц зохиомжоор логик дараалалтайгаар өгүүлж, үндэслэл сайтай баримт нотолгоог ашиглан, асуудлын мөн чанарыг нээн харуулж, гарах гарц, асуудлыг шийдвэрлэх арга замыг тусгаж өгвөл нийтлэл үр нөлөө, ач холбогдол өндөртэй болох юм.

- ▶ Мэдээллийн төрөл сэтгүүлчийн үйл ажиллагаа баримтыг дурдах төдийгөөр хязгаарлагддаг бол экологийн нийтлэлд тайлбар зонхилдог онцлогтой.
- ▶ Тиймээс экологийн нийтлэлийг мэдээллийн төрөл зүйлээр бичихэд үр өгөөж муутай, харин задлан шинжилсэн, нийтлэл-уран сайхны төрлөөр бичсэн экологийн нийтлэл үр нөлөө, үр дүнгээрээ хавьгүй илүү байдаг.

- ▶ Өдрийн сонин"-д сэтгүүлч Ч.Чулуунцэцгийн амьтдын амьдралын хэв маяг, онцлогийнх нь тухай хүнчилж бичсэн сонирхолтой олон нийтлэл байдаг.
- ▶ Нүдэнд бууж, сэтгэлд үлдэхээр урласныг нь энэхүү нийтлэлүүдийн гарчигнаас л харж болно. Ч.Чулуунцэцгийн нийтлэл бичлэгийн өвөрмөц бүтэцтэй.

- ▶ “Тэмүүжин хүү ба “Бөөнөө” яст мэлхий”
- ▶ “Зарааны хүү бөөдий эхдээ л зөөлөн”
- ▶ “Хомь авхайн” төлөөх эвэрт баатруудын тулаан”
- ▶ “Харт инженерийн урласан шилтгээн”
- ▶ “Дэндүү аминчхан математикч ахайтан”, “Шүтэл тас, ЗАГАС год”
- ▶ “Хараалч хосын хайрын болзоо” зэрэг нийтлэл нь танин мэдэхүйн өргөн мэдээллийг өгснөөс гадна, хөнгөн хошин маягаар бичсэн нь сонирхолтой болсон байгаа юм.

Сэтгүүлч Ж.Мягмарсүрэнгийн амьтдын амьдралыг сонирхолтойгоор өгүүлсэн цуврал ботид экологийн шилдэг нийтлэлийн жишээ болсон өгүүлэл цөөнгүй.

Амьтдын амьдралыг хүний амьдралын хэмнэлтэй холбож бичдэг нь нийтлэлийг ойлгомжтой болгохоос гадна амьтдыг хайрлах сэтгэл төрүүлж, уншигчдад их хүрдэг үр дүнтэй арга гэдэг нь манай сэтгүүлдчийн шилдэг нийтлэлүүдээс харагдаж байна.

- ❖ Экологийн нийтлэлийг сонирхолтой, ойлгомжтой, үр өгөөжтэй, хүртээмжтэй болгохын тулд мэргэжлийн нэр томъёо, тоо баримтын утга учир, мөн чанарыг уншигч олон түмэнд энгийн ойлгомжтой хэлбэрээр илэрхийлэх ёстой.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

- ❖ Экологийн нийтлэлийг улс төржүүлэх, хэн нэгнийг буруутгах, асуудлыг хэт дэвэргэх, дөвийлгөх зэрэг нь туйлын зохимжгүй зүйл юм.
- ❖ Тиймээс нийтлэлийнхээ үнэ цэнийг өсгөх зорилгоор хэтрүүлэл хэрэглэх, олон нийтийг түгшээх, олон түмэнд айдас түмэнд айдас, хүйдэс төрүүлэхүйц сэтгэл хөдлөлийн өнгө аяс оруулах нь асуудлын мөн чанарыг алдагдуулах учир бодит байдлыг тэнцвэртэй тусгахыг ямагт хичээх.

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

Экологийн сэдвээр бичигч сэтгүүлч нийтлэлдээ тухайн асуудлынхаа мөн чанарыг бодитойгоор үзүүлж, түүнээс гарах хор уршиг, шийдвэрлэж болох зөв арга замыг тодорхой тусгах ёстой.

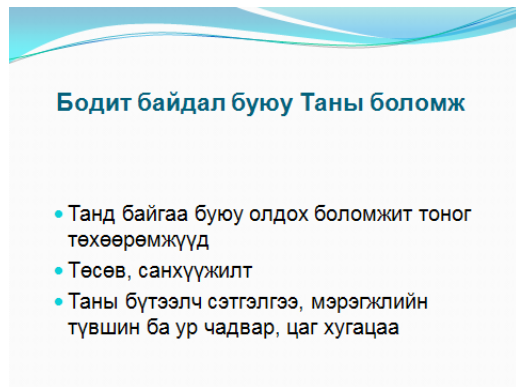
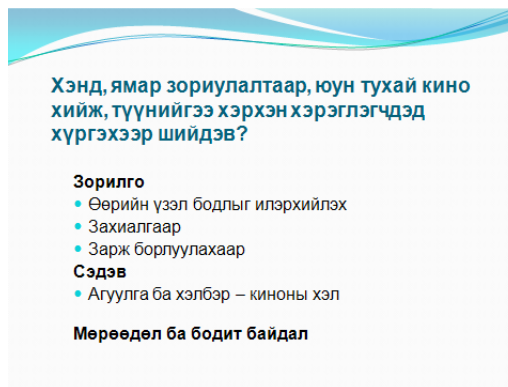
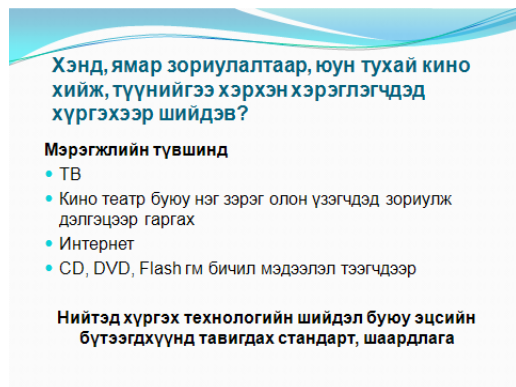
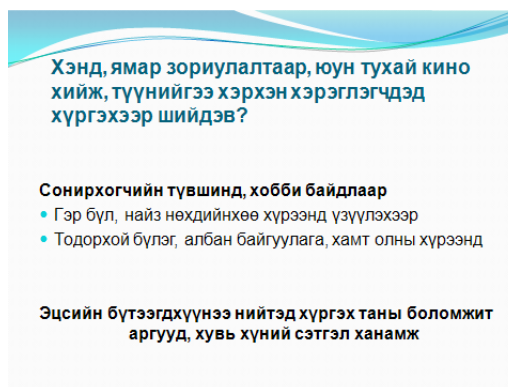

Байгаль орчны сэтгүүл зүйн үр нөлөөг дээшлүүлэх арга зам

- Экологийн сэдвээр бичигч сэтгүүлч бизнес, улс төр эсвэл ямар нэгэн байгууллагын ашиг сонирхлоос ангид байж тухайн асуудлын талаар янз бүрийн үзэл бодол байр суурийг үнэн бодитой, ил тод тусгах хэрэгтэй.

ANNEX 4.8: PROFESSOR S.BYAMBAA'S POWER POINT PRESENTATION ON BEST TECHNICAL CHOICES

Камерын сонголт

- Дүрсний чанарт нөлөөлдөг техникийн үзүүлэлтүүд
- Үнэ

Гэрэл мэдрэгч чип (Image sensor)

Дурангаар орж ирсэн гэрлийг тоон сигнал болгон хувиргана. Бүтэц ба хийц, чипийн хэмжээ гол үзүүлэлт болдог

CCD технолог нь төвөгтэй, үнэтэй, их энерги шаарддаг, гэрэл мэдрэх чадвар өндөр, хөдөлгөөнт ба жижиг дүрс авахад илүү давуу

CMOS хямд, бага энерги шаарддаг, технологийн хувьд хялбар, хурдацтай хөгжиж байна

Дүрсний чанар ба зураг авалтанд нөлөөлдөг техникийн гол үзүүлэлтүүд

- Image sensor буюу гэрэл мэдрэгч чип
- Codec
- Програмчлалын болон гар тохиргоо хийх боломж
- Дүрсний хяналтын хэсэг - viewfinder буюу луп, дэлгэц
- Механик бүтэц, найдвартай ажиллагаа ба эргономик (ergonomics)
- Дурангийн үзүүлэлтүүд ба сонголт хийх боломж
- Дуу бичих боломж, микрофоны оролт
- Эвлүүлэг буюу пост продакшны үеийн шаардлаганд хир нийцсэн

Видео Кодек (Video Codec)

Видео дүрс ба дууг (мэдээлэл) шахах мөн эсрэг үйлдлийг гүйцэтгэх програм. Шахалтын явцад мэдээллийн чанарт алдагдал гарах учир чанар ба үйлдлийн боломжийг тооцох ёстой болдог.

- Видео дүрсний чанар (range of bitrate) нэгж хугацаанд дамжуулж буй бит буюу мэдээлэл
- Үйлдлийн үзүүлэлтүүд - шахалтын хурд, боломжууд (profiles) гм
- Програмын үзүүлэлтүүд - үйлдвэрлэгч, үйлдлийн систем гм

Видео Кодек (Video Codec)

- Алдагдалгүй шахалт (Lossless compression)
Apple Prores4444, Redcode
- Алдагдалтай шахалт (Lossy compression)
Өргөн хэрэглэдэг зарим видео кодекууд
DV, MPEG 2, MPEG 4, H.264 / MPEG 4 AVC, AVC-Intra
DVCPRONHD, HDCAM HD, PRORES HQ, JPEG 2000, SORENSON гм

Видео Кодек (Video Codec) ба ҮСbCr Өнгөний задрал (Color sampling)

- **4:4:4** Y'CbCr, 4:4:4 R'G'B' (High End Video HDCAM SR)
- **4:2:2** (AVC-Intra 100, Digital Betacam, DVCPRO50 and DVCPRO HD, ProResHQ422, XDCAM HD422, Canon MFX HD422)
- **4:2:0** (PAL DV and DVCAM, HDV, AVCHD, and AVC-Intra 50, JPEG and MPEG

Видео Кодек (Video Codec) ба Видео Файл Формат

Видео файл формат

Файлын бүтэц, зохион байгуулалтын тухай бүх мэдээдлэл агуулж буй контейнер (видео дүрс, дуу, текст гм) гэж ойлгож болно.

AVI, MOV, MPEG, MP 4, WMV, FLV гм

Нэг файл - контейнер нь өөр өөр кодеоор шахсан видеог агуулж болно.

Дуран

- Дурангийн хийц, үйлдвэрлэгч, сольж больдог эсэх
Жишээ нь: зуум (zoom) эсвэл дискрет (prime) дуран эсэх
- Дурангийн камерт суух арын хэсгийн загвар ба хэмжээ (Canon EF, XL, Sony EX, 1/3" bayonet)
- Гэрлийн хүч буюу өрцийн (диафрагм / F stop) хэмжээ
- Фокусын зай (Focal Length)
- Зуум дуран дээр анхаарах зүйлс

Камерын дуу бичих хэсэг

- Аудио кодек, бичлэгийн замуудыг тус тусад нь ашиглаж болох эсэх
- Микрофон ба чихэвчний оролт
- Бичлэгийн гар удирдлагатай эсэх
- Тусгай зориулалтын филтэртэй эсэх (салхины, хэт өндөр ДБ ийг хаах гм)

Бусад анхаарах техникийн үзүүлэлтүүд

- Програмчлалын болон гар тохиргоо хийх боломж
- Дүрсний хяналтын хэсэг- viewfinder буюу луп, дэлгэц
- Механик бүтэц, найдвартай ажиллагаа ба эргономик \ergonomics\
- Эвлүүлэг буюу пост продакшны үеийн шаардлаганд хир нийцсэн

Камерын туслах тоног төхөөрөмжүүд

Хөл

- Үйлдвэрлэгч (Sachtler, Vinten, Libec, Manfrotto, Cartoni)
- Даац, толгой ба тулгуурийн хийц, материал
- Хөдөлгөөний хурд тохируулагч, босоо хөдөлгөөн хийх өнцгийн хэмжээ, хүндийн төвийн тохиргоо хийх боломж, түгжээ
- Эргономик (ergonomics)

Камерын бусад туслах тоног төхөөрөмжүүд

- Гар дээрээс авахад зориулсан хэрэгслэлүүд
- Дурангийн адаптер ба насадка, суурь, follow focus буюу фокус гараар тавигч, хаалт ба филтэрүүд
- Батарей, мэдээлэл тээгчид – хальс, флаш ба хард дискүүд
- Нэмэлт дэлгэц
- Зориулалтын цүнх, хайрцаг, хамгаалалтын болон цэвэрлэгээний хэрэгслэлүүд

Туслах тоног төхөөрөмжүүд

Гэрэл

- Камерын ба бага оврын батарейтай гэрлүүд
 - Anton Bayer , LED гэрлүүд
- Задгай буюу зөөлөн галогенный ба люминесцентный (хүйтэн)
- Чиглэсэн тусгалт буюу линзтэй гэрлүүд,
- HMI (Гадаа) металлогалогенный ламп
- Arri, Dedolight, Kino Flo, Lower, Smith-Victor
- Зориулалтын бус өргөн хэрэглээний гэрлүүд
- Гэрэл ойлгогчууд
- Гэрлийн туслах тоног төхөөрөмжүүд – лампнууд, хөл, хаалтнууд, тогтоогчид, фильтрууд, кабелүүд, адаптер

KINO FLO Diva-lite

LEDz Brute 16

2 x Kino Flo "4Bank" from right with 3200 Kelvin tubes

ARRI daylight "Sun 12" 1

Дууны тоног төхөөрөмжүүд

- Микрофонууд
- Салхинаас хамгаалагч гэр буюу дирижабль, пролон ба үсэн, тусгай материалиар хийгдсэн салхинаас хамгаалагчид, кабелиуд, boom буюу уураг
- Чихэвч
- Тоон системийн дуу хураагчид, техникийн гол үзүүлэлтүүд мэргэжлийн болон өргөн хэрэглээний дуу хураагчид
- Талбайн буюу зөөврийн микшерүүд

Микрофонууд

1

2

1. Динамик буюу электромагнетны

Dynamic microphone

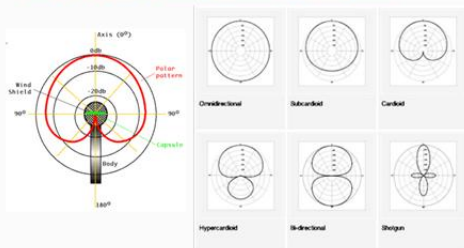
хэмжээ том энгийн, хямд, ток шоу, ярилцлагад илүү тохиромжтой

2. Конденсаторны буюу электростатик

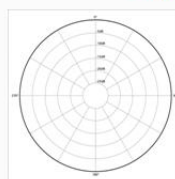
Condenser microphone

тогтмол цахилгааны тэжээлтэй байх ёстой, хөнгөн, илүү мэдрэмтгий

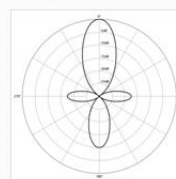
Микрофоны чиглэлийн диаграмм

Бүх чиглэлийн ба чиглэлийн микрофонууд

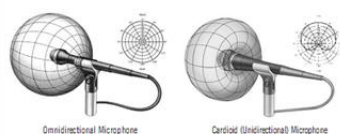

Бүх чиглэлийн

Чиглэлийн

Бүх чиглэлийн ба зүрхэн (кардиод) чиглэлийн микрофонууд

Omnidirectional Microphone

Cardioid (Unidirectional) Microphone

Камер дотор суулгасан ихэнх микрофонууд

Сурвалжилганд хэрэглэдэг ихэнх барьдаг микрофонууд

Shotgun буюу чиглэлийн (ганжин) микрофон

Видео продакшны дуу бичлэгийн 50-70% ийг чиглэлийн микрофоноор хийж байна
Sennheizer (ME67K6, MKH66K6), Audio Technica (AT897), Rode (NTG1, NTG2), Azden (SGM-2X), Shure (VP82)

Azden (ECZ 990), Sennheizer MKE 300, Rode VideoMic,

Audio Technica AT897

Rode VideoMic

Зүүдэг буюу петличный (Lavalier) микрофон

Бага оврын тоон системийн дуу хураагчид

- Edirol R-09, Tascam DR-7, DR-100, Zoom H4 (275\$), Sony PCM D -50 (480\$)

- Four microphones - Stereo Cardioid and Omni Condenser Mics
- MP3 and WAV file Recording and Playback
- XLR Mic Inputs with Phantom Power
- 3.5mm Line Inputs and Outputs
- Low Cut Filter, Analog Limiter and Auto Gain Control

Талбайн микшерүүд

- PSC DV PROMIX 3 (470\$), Azden FMX-32 (300\$), FMX-42 (520\$), Rolls MX124 ProMix IV (160\$)

Digital Video буюу Тоон Системийн Видео

SD буюу Стандарт видео, форматууд

- DV, DVCAM, DVCPRO, DVCPRO 50, Digital-S, XDCAM, Digital Betacam

HD буюу Өндөр нягтаршилт видео, форматууд

- HDV, AVCHD (NXCAM), AVC-Intra, DVCPRO HD (P2), XDCAM HD, (XDCAM EX), HDCAM, HDCAM SR
- High End Digital Cinematography 4K, 3K, 2K

Гол үйлдвэрлэгчид

- Sony, Panasonic, Canon, JVC, Arri, Panavision, Red

SD ба HD формат, пикселийн хэмжээ

Өргөн ашиглагдаж байсан (ашиглагддаг) видео камерууд

SD буюу Стандарт видео (DV, DVCAM)

- Sony VX 1000, VX 2000, Sony PD150, 170, 175, 177, Sony DCR 390, 400, 450
- Canon GL, Canon XL1, XL2
- Panasonic AJ - DVX100
- JVC GY-DV500E, GY-DV550

Өргөн ашиглагдаж буй HD видео камерууд

HDV:

- Sony HDR-FX1, HDR-FX7, Sony HVR-V1U (4250\$), HVR-Z1U, HVR-Z5U(4950\$), HVR-Z7U
- Canon XH-A1, XH-G1, XL-H1, (+S),
- JVC GY-HD110U, GY-HD 200U, GY-HD 250U

AVCHD, DVCPRO HD, XDCAM EX:

- Panasonic **AVCCAM HD cameras**: AG-HMC150 (3495\$, no DV, Chip, Lens 13x), AG-AC130, (3850\$, DV, res. 3 MOS chip, 22x lens), AG-AC160 (VFR, SDI out), **DVCPRO HD/P2 HD**: AG-HVX200A, (4295\$), AG-HPX370, AG-HPX500 (15999\$)
- Sony **NXCAM (AVCHD) cameras**: HXR-NX5 (4950\$), HXR-NX70 (3200\$ one chip, SD is MPEG 2, internal 92GB, shot gun mic), NEX-FS100 (6200\$, Super35 CMOS)
- Sony **XDCAM EX**: XDCAM EX 1 (7700\$), XDCAM EX 3 (9990\$)

DSLR (Digital single-lens reflex cameras) cameras:

- Canon 5D, Canon 7D

AG-HVX200

AG-AC160

Sony HXRNX5U

AG-HPX300

SONY HDV camcorder HVR-HD1000 (1500\$)

Sony AVCHD camcorder HXR-MC2000E (1665 \$)

Sony PMW-F3 (19890\$, Super35 CMOS)

Sony NEX-FS100 (6200\$, Sony E, Super35 CMOS)

Дүрслэх урлаг ба кино, видео зураг авалт:

Суурь ойлголтууд ба энгийн арга барилууд

Дүрслэн үзүүлэх урлагийн үндсэн ойлголтууд

- Кадр ба объект - бидний зураглах биет зүйлс
- Кадрын зохиомж
 - Объектын дүрслэгдэх хэмжээ ба бодит хэмжээс
 - Кадрын хил ба төв, тэнцвэрт байдал
 - Ракурс, алсалт, давтамж, хөдөлгөөнт шинж
 - Орон зай, кадрын гол дүрс ба ар тал (фон)

Камер – бидний дүрслэлийг бүтээх гол хэрэгслэл

- Камертай ажиллах энгийн арга барилууд
- Дурангийн фокусын зай ба өрц (диафрагм)
- Гүний фокус буюу Depth of Field
- Өргөн ба татдаг дурангууд
- Камерын хурд (Shutter speed)
- Камерын хөдөлгөөн
- Гар дээрээс зураг авахад анхаарах зүйлс

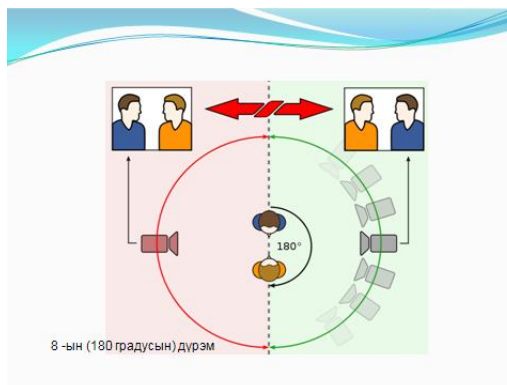
Гэрэл ба өнгө

- Гэрэл ба сүүдэр, гэрлийн алслалт ба контраст
- Өнгө, өнгөний контраст ба акцент
- Гэрлийн хүч ба экспозицийн тухай
- Байгалийн ба зохиомол гэрэлтүүлэг
- Гэрэлтүүлгийн үндсэн схем. Ярилцлага, хөрөг зураг авалтанд өргөн хэрэглэдэг сонгодог гэрлийн загварууд
- Бодит ба зохиомол гэрэлтүүлгийг хослон хэрэглэх нь

Зураг авалт ба эвлүүлэг

- Эвлүүлэг
 - Зорилго ба шаардлага
 - Эвлүүлгийн үргэлжилсэн чанар
 - Зураг авалт ба үйл явдал, мэдээллийн бүрэн байдал
- Үсэрсэн эвлүүлгээс зайлсхийх
 - Зураг авалтын цэгүүд
 - Хэмжээ ба план
 - Хөдөлгөөн ба Гэрэл, өнгө
- 8 -ын (180 градусын) дүрэм

Зураглаач ба зураглаачийн үр чадвар

- Бүтээлч сэтгэлгээ ба технологийн мэдлэг
- Хамтран ажиллах ба урлан бүтээх
- Хувийн болон ажлын зохион байгуулалт, сахилга бат, ёс суртхуун
- Зураг авалтын бэлтгэл ба судалгаа
- Зураг авалтын газар, цаг хугацаа, дэс дараалал

Эвлүүлэг:

Техник технолог ба Бүтээлч үйл ажиллагаа

Тоон видеог эвлүүлэх технолог

- Шугаман ба шугаман бус монтаж
- Эвлүүлэг хийх үндсэн үе шат, технологийн дамжлагууд
- Off line & On line – Хар монтаж ба Төгс гүйцэтгэл

Эвлүүлгийн тоног төхөөрөмүүд, компьютер ба програм хангамжууд

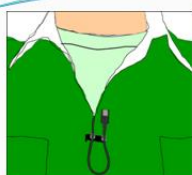
- Монтажны компьютер, тавигдах шаардлага
- Нэмэлт хэрэгслэлүүд видео карт ба break out box буюу видео дүрсийг компьютерт оруулж гаргах хэрэгслэлүүд
- Дисплей ба дууны нэмэлт хэрэгслэлүүд
- Өргөн хэрэглэгддэг програм хангамжууд төстэй ба онцлог талууд
- Сонголт хийхэд анхаарах зүйлс

Хөгжим, дуу чимээний үүрэг, ач холбогдол:

Техник технолог ба Бүтээлч үйл ажиллагаа

Дуу чимээтэй ажиллах технолог

- Зураг авалтын үед дуутай ажиллах
 - Синхрон яриа ба чимээ
 - Орчны чимээ, шум
 - Бичлэгийн явцад анхаарах гол зүйлс
- Эвлүүлэг буюу постын үед дуу чимээтэй ажиллах
 - Синхрон ба зохиомол чимээ
 - Дуу чимээний архив хийх, ашиглах
 - Дууны олон замыг ашиглах баланслах

Микрофоны байрлалууд

Illustration: Ideally, a handheld microphone should be positioned six to twelve inches from the user's mouth, at an angle of 45 degrees or less. This usually avoids air currents that result in "popping" sounds when the consonants "P" or "T" are pronounced.

Микшерийг зураг авалтанд ашиглах жишээ

Хөгжим

- Хөгжим – чимэглэл үү эсвэл хүчирхэг зэвсэг үү
- Хөгжим, дүрсний нийцэл ба зөрчил
- Хөгжим сонгох
- Зохиогчийн эрх ба хөгжмийн зохиолч

Ямар ч хамгийн сайн, хамгийн үнэтэй, хамгийн сүүлийн үеийн техник таны мэдлэг, бүтээлч сэтгэлгээ, ур чадвар үгүйгээр юуг ч бүтээдэггүй